

УДК 549

**ПРОФЕСОР МИХАЙЛО ІВАНОВИЧ КУРОВЕЦЬ –
ЗНАНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІНЕРАЛОГ І КРИСТАЛОГРАФ
(до 80-річчя від дня народження)**

І. Наумко

*Інститут геології і геохімії горючих копалин НАН України
79053 м. Львів, вул. Наукова, 3,а*

Ім'я професора Михайла Івановича Куровця (1929–1999) добре відоме геологічній громадськості України і колишнього СРСР. Знаний український мінералог і кристалограф, талановитий педагог, багатолітній проректор з навчально-виховної роботи Івано-Франківського інституту нафти і газу (нині Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу), він зробив вагомий внесок в українську геологію, організацію науки, навчального процесу і виробництва, викладання загальногеологічних і мінералого-геохімічних дисциплін.

Михайло Куровець народився 30 березня 1929 р. в с. Батятичі Кам'янсько-Бузького р-ну Львівської обл. у селянській родині, у якій батьки були першими порадниками і добрими вихователями сина у любові до праці та пошани старших.

Після здобуття середньої освіти Михайло Куровець 1949 р. вступив на геологічний факультет Львівського державного університету імені Івана Франка, який закінчив 1954 р. У науковому студентському гуртку при кафедрі мінералогії, з колективом якого проф. Є. Лазаренко проводив геологічні екскурсії та експедиції на відомі родовища різних районів колишнього СРСР (Волинь, Забайкалля, Карпати, Поділля, Урал тощо), студент Михайло Куровець захопився наукою. І безпосередня дорога до її продовження лежала через аспірантуру. Однак життя та романтика юності внесли корективи, і роботу після закінчення геологічного факультету молодий спеціаліст М. Куровець розпочав у Південноуральському геологічному управлінні, де став начальником розшукової партії.

Роки, віддані виробництву, не минули даремно. Вони дали змогу набути важливого життєвого і професійного досвіду та водночас зібрати взірці мінералів і руд для подальших наукових розвідок. Думка про навчання в аспірантурі не полишала здібного випускника кафедри мінералогії, тому після повернення до Львова він 1959 р. вступив до аспірантури у проф. Є. Лазаренка і став одним з його ліпших учнів.

У 1963 р. М. Куровець успішно захистив кандидатську дисертацію на тему “Редкометальна мінералізація гранитоїдов адамовського комплексу Южного Урала”, основою якої були зібрані на Уралі взірці мінералів і руд, досліджені численними мінералого-геохімічними методами. У дисертації за даними парагенного

аналізу, вдало доповненого вивченням флюїдних включень у мінералах – предмета нової галузі геологічної науки – мінералофлюїдології, яка на той час ще перебувала на стадії становлення, було схарактеризовано *PT*-параметри і склад мінералоутворювальних флюїдів під час формування жильних гранітних пегматитів заміщення та з'ясовано фізико-хімічні умови формування в них акцесорної рідкіснометалевої мінералізації. Логічним виглядав 1967 р. й успішний захист Михайлом Куровцем докторської дисертації на тему “Гранитные пегматиты Оренбургского Урала и Мугоджар”. Однак не в усіх наукових колах належно сприйняли такий стрімкий злет молодого вченого із Західної України, одного з ліпших учнів уже тоді опального академіка Є. Лазаренка, і Вища атестаційна комісія колишнього СРСР цю дисертаційну працю не затвердила.

У 1963 р. М. Куровець перейшов працювати у Львівський політехнічний інститут, і відтоді розпочався новий етап у його житті, що продовжився в Івано-Франківській філії Львівського політехнічного інституту (з 1967 р. Івано-Франківський інститут нафти і газу). Тут науково він пройшов від доцента до професора, а адміністративно – від заступника декана, декана до проректора з навчально-виховної роботи. Завдяки його наполегливим зусиллям в Інституті підібрався і сформувався висококваліфікований професорсько-викладацький колектив, поліпшилося викладання, створювали та обладнували сучасними апаратурними комплексами і приладами науково-дослідні лабораторії.

Сфера наукових інтересів ученого охоплювала найширше коло питань мінералогії, кристалографії, генезису руд і мінералів, що відображено у численних наукових працях, найважливіші з яких названо нижче.

Передусім, праці стосуються мінералогії і генезису гранітних пегматитів Уралу (наприклад, “Режим образования гранитных пегматитов Южного Урала по данным термометрических исследований”, 1972), а також кварцово-жильних (“Типоморфизм кварца Закарпатья”, 1974 (співавтори Б. Заціха, О. Любінецька)) та флюоритових рудопроявів (“Флюорит з камерних пегматитів Волині”, 1971 (співавтори Б. Заціха, П. Вовк, В. Павлишин)) і ртутних родовищ України (“Термодинамические и геохимические особенности образования ртутных месторождений Вышковского рудного поля (Закарпатский внутренний прогиб)”, 1973 (співавтори Б. Заціха, О. Любінецька, В. Теплов)).

Ученого як одного з керівників навчального закладу нафтогазогеологічного профілю також цікавили питання мінералогії органічних сполук, які він порушував і в наукових працях (зокрема, стаття “Органические углеводородсодержащие минералы. Вопросы их генезиса и систематики” (1977) (співавтор Б. Заціха)), і на розмаїтих форумах учених (республіканський симпозіум “Роль минералогии в поисках и разведке нефтяных и газовых месторождений”, 1976). М. Куровець уважав, що комплексне вивчення мінеральної та органічної речовини може значно сприяти вирішенню проблем походження вуглецю й вуглеводневих сполук та розшуків і розвідки родовищ нафти і газу.

З постановом незалежної Української держави М. Куровець вніс значну лепту в її розбудову, з притаманними йому ентузіазмом і завзяттям написавши кілька геологічних підручників для студентів вищих технічних навчальних закладів українською мовою.

Насамперед, це навчальний посібник “Кристалографія і мінералогія” у двох частинах (Ч. 1: “Кристалографія мінералів”; Ч. 2: “Систематика, короткий опис та

методика визначення мінералів”), який став чи не другим україномовним після все-світньовідомого “Курсу мінералогії” Є. Лазаренка підручником з мінералогії. Він ґрунтувався на таких виданих ще за часів СРСР навчальних посібниках, як “Кристалломорфологические свойства минералов и их определение” (1988), “Структурные, химические, физические и кристаллооптические свойства минералов и их определение” (1988), “Систематика, краткое описание и методика определения главнейших пороодо- и рудообразующих минералов и их парагенетических ассоциаций” (1989) та інших методичних розробках. Продовжили цей перелік підручники “Основи геології” (694 с.) та “Загальна геологія” (418 с.), видані 1997 і 1998 рр. у співавторстві з проф. Н. Гунькою.

Перу вченого належить понад 100 науково-методичних праць, чотири навчальні посібники, понад 20 звітів про науково-дослідні роботи. Він гідно представляв українську науку на численних наукових форумах різного рівня.

Вагомою була й науково-організаційна та громадська діяльність М. Куровця, за що його неодноразово відзначали державними нагородами, преміями, грамотами, подяками. Учений обраний академіком Української нафтогазової академії і дійсним членом Всесоюзного та Українського мінералогічних товариств.

На всіх посадах Михайло Іванович сумлінно і натхненно працював. Наукова творчість була розрадою його життя, водночас він умів радіти життю в усіх його проявах. І викладачі, і студенти шанували й цінували його за людяність та простоту.

Не лише знаний вчений і талановитий педагог, а й чудовий сім’янин Михайло Куровець разом з дружиною Євгенією Станіславівною, теж викладачем, виховали двох дітей – сина Ігоря і дочку Лесю. Його справу гідно продовжують син – завідувач відділу проблем нафтової геофізики Інституту геології і геохімії горючих копалин НАН України (м. Львів), кандидат геолого-мінералогічних наук, та онук Сергій – доцент кафедри геології та розвідки нафтових і газових родовищ геологорозвідувального факультету Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, кандидат геологічних наук.

Михайло ніколи не цурався отчого дому, батьків, родини, друзів. Чимало випускників Батятицької середньої школи за його прикладом успішно здобули геологічну освіту в університеті нафти і газу. Романтика геологічної професії перемогла й у виборі дороги в життя кількох його племінників.

Не сподівався Михайло Куровець, що через важку виснажливу хворобу так передчасно закрийється книга його життя. Він відійшов у вічність 19 січня 1999 р. і похований за заповітом у рідному с. Батятичі.

Талановитий учений і педагог, організатор науки і педагогічного процесу, чуйна, добра та порядна людина, чудовий сім’янин, творча і непересічна особистість, патріот та громадянин, чие життя – подвиг в ім’я незалежної України, розквітові науки у якій Михайло Іванович Куровець віддав усю повноцінність життя, збагатив її скарбницю новими здобутками – така світла пам’ять про нього назавжди залишиться у наших душах і серцях.